

МОРФОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ КАТЕГОРІЇ "МОТИВАЦІЯ ПРАЦІ"

Анотація. Проаналізовано сутність економічної категорії "мотивація праці" та запропоновано вдосконалене визначення мотивації праці в умовах постіндустріального суспільства.

Аннотация. Проанализирована сущность экономической категории "мотивация труда" и предложено усовершенствованное определение мотивации труда в условиях постиндустриального общества.

Annotation. The essence of economic categories of motivation for work was analysed and an improved definition of motivation in a postindustrial society was proposed.

Ключові слова: мотив, мотивація праці, стимул, стимулювання, потреба, постіндустріальне суспільство.

Актуальність дослідження полягає в тому, що проблема мотивації праці в Україні на сучасному етапі реформування суспільства набула важливого значення. Оскільки однією з умов розвитку економіки є мотивація до трудової діяльності, необхідно зрозуміти внутрішні механізми мотивації праці.

Проблемами мотивації праці займалися багато зарубіжних та вітчизняних вчених, серед яких М. Альберт, В. Гриньова, І. Грузіна, М. Дороніна, А. Колот, А. Маслоу, М. Мескон, К. Наумік, О. Соловійов, Ф. Хедоурі та інші [1 – 5].

На сучасному етапі процес виробництва, розподілу, обміну та споживання відбувається в техногенному розвитку. Особливу увагу необхідно приділити уточненню економічної категорії мотивації праці з урахуванням умов постіндустріального суспільства.

Для постіндустріального суспільства характерний розвиток системи постматеріалістичних цінностей. Мотивація трудової діяльності людини набуває творчого характеру. Для того щоб зрозуміти сутність мотиваційного процесу в умовах постіндустріального суспільства, необхідно розглянути такі поняття, як: потреба, мотив, стимул і мотивація. Потреба – це відчуття нестачі в будь-чому, прагнення до досягання певного результату та забезпечення нормальних умов для життєдіяльності й розвитку [2, с. 24]. Мотив – це те, що спонукає людину до діяльності активності й заради чого ця діяльність здійснюється [6, с. 128]. Стимул – це певні блага, що задовольняють значущі потреби людини і становлять спонукальні причини поведінки працівника, які сприяють підвищенню в його діяч інтенсивності певних мотивів [2, с. 32–33]. Таким чином, стимул – це зовнішній фактор, а мотив – внутрішній.

Існує безліч визначень економічної категорії мотивації, морфологічний аналіз яких наведено в таблиці.

Таблиця

Визначення економічної категорії "мотивація праці"

Автор	Визначення	Що не враховано	Джерело
А. Маслоу	Мотивація – це внутрішня поведінка, що спонукає індивіда здійснювати будь-які дії	Зовнішні причини мотивації, досягнення цілей організації	[5, с. 75]
С. Мочерний	Мотивація – комплекс внутрішніх чинників, які зумовлюють і спрямовують діяльність людини, колективу, окремої соціальної групи або суспільства на досягнення усвідомленої мети	Зовнішні причини мотивації, умови існування мотивації	[6, с. 129]
М. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоурі	Мотивація – процес спонукання себе й інших до діяльності для досягнення особистих цілей чи цілей організації	Умови існування мотивації	[1, с. 360]
А. Вельш	Мотивація – комплекс внутрішніх психологічних умов формування або активізації певного мотиву поведінки	Вплив зовнішніх факторів, досягнення цілей організації	[5, с. 92]
А. Колот	Мотивація праці – це сукупність внутрішніх і зовнішніх рушійних сил, які спонукають працівника до діяльності, визначають поведінку, форми діяльності, надають цій діяльності спрямованості, орієнтованої на досягнення особистих цілей і цілей організації	Природа факторів мотивації, умови існування мотивації	[4, с. 26]

С. Покропивний	Мотивація – це система, що характеризує сукупність взаємопов'язаних заходів, які стимулюють окремого працівника або трудовий колектив у цілому щодо досягнення індивідуальних і спільних цілей підприємства (організації)	Вплив внутрішніх рушійних сил	[7, с. 93]
І. Тимошенко, А. Соснін	Мотивація – це сукупність рушійних сил, які спонукають людину здійснювати певні дії	Природа факторів, досягнення цілей організації	[7, с. 93]
М. Дороніна, К. Наумік, О. Соловйов	Мотивація – це процес спонукання робітників до здійснення цілей підприємства (організації) на основі узгодження їх потреб і цілей з потребами і цілями підприємства (організації) шляхом постійного дослідження й активізації структури мотивів та стимулів трудової діяльності	Природа факторів мотивації	[3, с. 16]
В. Гриньова, І. Грузіна	Мотивація – сукупність зовнішніх і внутрішніх рушійних сил, що спонукають людину до свідомого вибору будь-якого типу дій, обумовлюють рамки і форми діяльності й орієнтують її на досягнення поставлених цілей	Природа факторів мотивації	[2, с.17]

Таке розмаїття точок зору з проблеми мотивування людей свідчить про те, що мотивація праці становить складне та багатопланове явище, яке вимагає всебічного дослідження.

Наведені визначення дають змогу запропонувати таке уточнене визначення мотивації праці. Мотивація – це сукупність стимулів та мотивів, які формують баланс потреб, цілей та інтересів індивіда та організації в умовах постіндустріального суспільства.

У дослідженні проаналізовано внесок вчених-економістів у розробку питань мотивації трудової діяльності, а також проведено морфологічний аналіз категорії мотивації праці та запропоновано визначення мотивації з урахуванням умов постіндустріального суспільства.

Наук. керівн. Мащенко М. А.

Література: 1. Мескон М. Основы менеджмента / Мескон М., Альберт М., Хедоури Ф. ; пер. с англ. – М. : Дело, 1992. – 702 с. 2. Гриньова В. Н. Проблеми мотивації праці персоналу підприємства : монографія / Гриньова В. Н., Грузіна І. А. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2007. – 184 с. 3. Дороніна М. С. Управление мотивацией : научное издание / М. С. Дороніна, Е. Г. Наумік, О. В. Соловьев. – Х. : Изд. ХНЭУ, 2006. – 240 с. 4. Колот А. М. Мотивація персоналу : підручник / Колот А. М. – К. : КНЕУ, 2005. – 337 с. 5. Маслоу А. Мотивация и личность / Маслоу А. ; пер. с англ. Татлыбаевой А. М. – СПб. : Евразия, 1999. – 478 с. 6. Економічний енциклопедичний словник / С. В. Мочерний, Я. С. Ларіна, О. А. Устинко та ін. ; за ред. С. В. Мочерного. у 2 т.; Т. 1. – Львів : Світ, 2005. – 616 с. 7. Лугова В. М. Сучасний стан дослідження проблем мотивації персоналу в дисертаціях українських вчених / Лугова В. М. // Економіка розвитку. – 2011. – № 1(57). – С. 92–95.